

Normering van de studievoortgang

Voor de **gemiddelde** student in het voltijdse hoger onderwijs is de wettelijke studielast 1680 uur per cursusjaar. Dus van elke honderd studenten heeft circa 50% **meer dan 42 veertigjarige weken** nodig om in hun opleiding 60 studiepunten te vergaren. Er zijn dus goede redenen om bij het stellen van studievoortgangsnormen een zekere studievertraging toe te laten. Zo wordt studenten een vertraging van maximaal één jaar gegund (C+1), voordat ze getroffen worden door de voorgenomen collegegeldopslag van 3000 euro. Maar bij de prestatiebeurs geldt een strengere regiem, want deze is afgestemd op de nominale cursusduur (C). Onlangs maakte de Erasmusuniversiteit bekend dat zij haar eerstejaarsstudenten eveneens onder zo'n streng regiem wil plaatsen: wie in 42 weken geen 60 studiepunten weet te behalen, wordt uit de opleiding verwijderd. De staatssecretaris noemde dat in de Kamer een goed idee. Dat valt moeilijk te rijmen met zijn uitgangspunt dat het C+1 criterium van de collegegeldopslag er niet toe moet leiden dat de studievoortgang van vertraagde studenten belemmerd wordt.

Niet alleen uit Rotterdam maar ook van andere universiteiten komen signalen dat men C+1 als harde norm voor de **toegelaten studieduur** wil invoeren. Men acht het alleszins redelijk dat eerstejaarsstudenten uit de opleiding worden verwijderd als ze minder dan 75% van de studiepunten hebben gehaald. En er heeft zich al een Rechtenfaculteit gemeld die haar studenten alle behaalde studiepunten wil ontnemen als ze niet in vier jaar (C+1) hun bachelordiploma hebben verworven. De Radbouduniversiteit kent al reeds een propedeutische variant van deze C+1 regel: omzwaaiers verliezen hun elders behaalde studiepunten als ze twee jaar aan de universiteit staan ingeschreven.

In het licht van de aanvaarde wetssystematiek (1680 uur voor de **gemiddelde** student) dient het Parlement aan deze en dergelijke studiebelemmerende maatregelen een halt toe te roepen: (a) stel de BSA-norm voor verwijdering van eerstejaarsstudenten op maximaal 45 studiepunten; (b) geef iedere student jaarlijks minimaal twee mogelijkheden om het tentamen van een vak af te leggen; (c) stel de geldigheidsduur van behaalde tentamens op minimaal vijf jaar;¹ en (d) stel de geldigheidsduur van behaalde deeltentamens, voltooide practica e.d. op minimaal twee jaar. Kortom: verbied faculteiten de wettelijke mogelijkheid tot beperking van de geldigheidsduur van tentamens te misbruiken en verbied hun de studievoortgang van vertraagde studenten onnodig te belemmeren binnen het speelveld (C+1) dat de Tweede Kamer op Derde Paasdag met de goedkeuring van het wetsontwerp Langstudeerders heeft afgeperkt.

Wat een onzin, roepen de voorstanders van de C+1 norm. In het buitenland is toch afdoende aangetoond dat zelfs een C-norm, waarbij de toegelaten studieduur gelijk is aan cursusduur, zeer hoge studierementen oplevert? Kijk bijvoorbeeld ook naar de *university colleges* die in Nederland zijn opgezet! Men slaagt er zelfs in de studievertraging van omzwaaiers tot een minimum te beperken. Ja, dat is allemaal

Ter illustratie: studievoortgangsnormen geldend of gepland aan Nederlandse universiteiten

Radbouduniversiteit: gevolgd vak uiterlijk 31/8 afronden. Sanctie: vak volgend jaar doubleren. ²	
Universiteit Utrecht: minimaal tentamencijfer 4 (cq 5) halen. Sanctie: vak volgend jaar doubleren. ³	
Radbouduniversiteit: 67% {Pv}-in-{Cv}. Sanctie: heenzending. ⁴	
Universiteit Utrecht: 75% {Pv}-in-{Cv}. Sanctie: heenzending. ³	
Erasmusuniversiteit: 100% {Pv}-in-{Cv}. Sanctie: heenzending. ⁵	
Radbouduniversiteit: 100% {Pv}-in-{Cv+1}. Sanctie: behaalde vakken doubleren. ²	
Hoger onderwijs Nederland (gewoonlijk): 100% {Pv}-in-{Cv+1}. Sanctie: heenzending.	
Hoger onderwijs Nederland (gewoonlijk): 100% {Pd}-in-{Cd}. Sanctie: heenzending.	
Radbouduniversiteit: 100% {Bv}-in-{Cv+2}. Sanctie: behaalde vakken doubleren. ²	
Radbouduniversiteit Rechtsgeleerdheid: 100% {Bv}-in-{Cv+1}. Sanctie: behaalde vakken doubleren. ⁶	
Hoger beroepsonderwijs Nederland: 100% {Bv}-in-{Cv}. Sanctie: verlies van prestatiebeurs. ⁷	
Universitair onderwijs Nederland: 100% {Bv}-in-{Cv+1??}. Sanctie: verlies van prestatiebeurs. ⁸	
Hoger onderwijs Nederland: 100% {Bv}-in-{Cv+1}. Sanctie: collegegeldopslag € 3000. ⁹	
Hoger onderwijs Nederland: 100% {Bd}-in-{Cv+1}. Sanctie: collegegeldopslag € 3000. ⁹	
Radbouduniversiteit: geldigheidsduur van M-tentamens is 2 jaar. Sanctie: behaald vak doubleren. ²	
Hoger onderwijs Nederland: 100% {Mv}-in-{Cv+1}. Sanctie: collegegeldopslag € 3000. ⁹	
Hoger onderwijs Nederland: 100% {Md}-in-{Cv+1}. Sanctie: collegegeldopslag € 3000. ⁹	
Legenda:	Legenda (vervolg):
P = studiepunten Propedeusefase van bacheloropleiding	C = nominale Cursusduur van de opleiding (c.q. van de Propedeusefase van de bacheloropleiding) ¹⁰
B = studiepunten Bacheloropleiding	v = voltijdse opleiding
M = studiepunten Masteropleiding	d = deeltijdse opleiding

waar, maar dan moet men ook de voorwaarden in ogenschouw nemen waaronder die successen verwezenlijkt worden. Het gaat om een combinatie van drie of meer van de volgende programmakenmerken:

- niveaudifferentiatie tussen opleidingen: sommige richten zich op topstudenten, andere richten zich op de middelmaat en diplomeren ook op een lager eindniveau;
- strenge toelatingsselectie aan de poort;
- sterk studiecontract: toegelaten studenten worden zonder nadere selectie naar de eindstreep geleid, mits ze zich redelijk inspannen;
- kleinschalig of zelfs klassikaal onderwijs;
- onderbelasting en leegloop van studenten wordt krachtig bestreden en men acht het volstrekt ontoelaatbaar dat onderbelasting en leegloop door programmakenmerken in de hand zou worden gewerkt;
- een relatief lange cursusduur (vergeleken met Nederlandse H.O.-opleidingen);
- een relatief lage studielast per cursusjaar (lange zomervakanties, vergeleken met Nederlandse H.O.-opleidingen);
- de mogelijkheid vakken in de zomervakantie te volgen;
- bibliotheken en studiezalen zijn het hele jaar dag en nacht (7x24 uur) geopend;
- voldoende herkansingen;
- het programma is niet gericht op een specifieke wetenschapsdiscipline of op een specifiek beroep; de academische vorming staat centraal;
- convergente programma-opbouw: een breed brugjaar en veel keuzevrijheid na (en zelfs binnen) het brugjaar;
- ook niet-academische vakken of stages leveren studiepunten op;
- intensieve (één op één) advisering bij de planning van de studieloopbaan;
- niveaudifferentiatie: een laag gegarandeerd eindniveau (het diploma zegt niet zoveel, want het gaat om het vakkenpakket, de cijferlijst en de aanbevelingsbrieven van docenten);
- de mogelijkheid onvoldoende cijfers (vieren en vijven) met voldoende cijfers (zevens en achten) te compenseren;
- de mogelijkheid het vakkenpakket te verzwaren met honoursvakken of -trajecten;
- maximale *credit transfer*: de studiepunten van elders/eerder behaalde vakken tellen mee (zelfs zware keuzevakken uit het voortgezet onderwijs kunnen vrijstellingen opleveren);
- studenten die dat nodig hebben, kunnen meedingen naar een kostendekkende studiebeurs;
- optimale woon- en restauratieve voorzieningen voor studenten.

Studievertraging is een systeemkenmerk van het Nederlandse hoger onderwijs. Dat komt zowel door de inrichting van de opleidingen afzonderlijk als door de gebrekkige opvang van omzwaaiers. Bij het normeren van de studievoortgang moet men daarmee rekening houden. Men kan dus niet zonder meer op buitenlandse voorbeelden afgaan. Dat studievertraging in Nederland veel meer voorkomt, ligt niet zozeer aan ongemotiveerdheid van Nederlandse studenten maar aan programmakenmerken die studievertraging voor velen van hen onvermijdelijk maken.

Wes Holleman

weblog onderwijs 27-4-2011

<http://www.onderwijsethiek.nl>

---

¹ Ook een proefproces bij het CBHO biedt kansen: maakt men jegens examinandi inbreuk op het rechtsgelijkheidsbeginsel als men de geldigheidsduur van tentamens afhankelijk stelt van het aantal verbruikte inschrijvingsjaren?

² <http://www.onderwijsethiek.nl/?p=346>; <http://www.onderwijsethiek.nl/?p=2376>

³ <http://www.dub.uu.nl/content/strenger-bsa-bij-geesteswetenschappen-en-sociologie-proef-voor-hele-uu;>
<http://www.dub.uu.nl/sites/default/files/11.038%20nota%20'Maatregelen%20vergroten%20studiesucces'.pdf>

⁴ <http://www.ru.nl/studereninnijmegen/vm/zoeken/@686872/nieuws/>

⁵ <http://www.eur.nl/nieuws/detail/article/27312/>

⁶ <http://www.ans-online.nl/ opinie/lead-story/studenten-zonder-rechten>

⁷ <http://www.ib-groep.nl/particulieren/studiefinanciering/sfho/prestatiebeurs.asp>

⁸ <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2010/09/30/regeerakkoord-vvd-cda.html>

⁹ <http://www.onderwijsethiek.nl/?p=2563>

¹⁰ Bij de prestatiebeurs en de collegegeldopslag voor langstudeerders (zie de eindnoten 7, 8 en 9) worden echter de inschrijvingsjaren die in *vorige* opleidingen verbruikt zijn, van de nominale cursusduur van de *huidige* opleiding afgetrokken.